

รายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยง
ของการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

องค์การบริหารส่วนตำบลพนม
อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

- หลักการและเหตุผล	1
- วัตถุประสงค์	2
- เป้าหมาย	2
- ประโยชน์ที่ได้รับ	2
- การวิเคราะห์ความเสี่ยง	2
- สาเหตุของการเกิดความเสี่ยง	3
- กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	3
- การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน	4
- องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต	4
- ขอบเขตการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	5

บทที่ 2 การวิเคราะห์ความเสี่ยงและการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

- การวิเคราะห์ความเสี่ยงในการเกิดการทุจริตในองค์กร	6
- ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริตประจำปีของ อบต.พนม	7
ขั้นตอนที่ 1 การระบุความเสี่ยง	8
ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง	8
ขั้นตอนที่ 3 เมทริกส์ระดับความเสี่ยง (หาค่าเฉลี่ยรวม)	9
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินการควบคุมความเสี่ยง	9
ขั้นตอนที่ 5 แผนบริหารความเสี่ยง	10 - 12

คำนำ

การบริหารความเสี่ยงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการป้องกันและควบคุมในด้านต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งมีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรโดยรวม ดังนั้น “การบริหารความเสี่ยงที่ดี” คือการที่คนในองค์กรมีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตรวจสอบ ประเมินความเสี่ยง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับองค์กรอยู่เสมอ อีกทั้งมีการร่วมกันวางแผนป้องกันและควบคุมให้เหมาะสมกับภารกิจเพื่อลดสภาพปัญหาหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจสร้างความเสียหายหรือความสูญเสียให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

องค์การบริหารส่วนตำบลพนม ได้จัดทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต และดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙ ขึ้น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในกองต่างๆ มีความเข้าใจถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยง สามารถดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ตามแบบประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นกระบวนการ ซึ่งเป็นการลดมูลเหตุและโอกาสที่จะเกิดปัญหาหรือความเสียหาย ให้ระดับความเสี่ยงอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ประเมินได้ควบคุมได้ และสามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ โดยการประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลเพื่อลดปัญหาการทุจริตภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประทุพผิวนิชอบได้

ส่วนที่ ๑ บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

การมีผลประโยชน์ทับซ้อนถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคล โดยการละเมิดต่อกฎหมายหรือจริยธรรมด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในกระบวนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนทำให้เกิดการละทิ้งคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ ขาดความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง และความเป็นธรรม จนส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะของส่วนรวม และทำให้ผลประโยชน์หลักขององค์กร หน่วยงาน สถาบันและสังคมต้องสูญเสียไปโดยผลประโยชน์ ที่สูญเสียไปอาจอยู่ในรูปของผลประโยชน์ทางการเงิน คุณภาพการให้บริการ ความเป็นธรรมทางสังคมรวมถึงคุณค่าอื่นๆ ตลอดจนโอกาสในอนาคตตั้งแต่ระดับองค์กรจนถึงระดับสังคม อย่างไรก็ตามท่ามกลางผู้ที่ตั้งใจกระทำความผิดยังพบผู้กระทำความผิดโดยไม่เจตนาหรือไม่มีความรู้ในเรื่อดังกล่าวอีกเป็นจำนวนมาก จนนำไปสู่การถูกกล่าวหาหรือเรียนทุจริตหรือถูกลงโทษทางอาญา ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐในปัจจุบันที่เป็นบ่อเกิดของปัญหาการทุจริตประพตมิชอบในระดับที่รุนแรงขึ้น และยังสะท้อนปัญหาการขาดหลักธรรมาภิบาล และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอีกด้วย มาตรการป้องกันการทุจริตจะสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้

ดังนั้น การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุม ภายในที่เหมาะสม จะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการ ทุจริตให้แก่บุคลากร อันเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ด้วยการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ ในองค์กร นับเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มี การทุจริต หรือในกรณี ที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด หากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่า องค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้ เป็นส่วนหนึ่ง ของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช้การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

องค์การบริหารส่วนตำบลพนม ได้ดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิด ผลประโยชน์ทับซ้อน โดยวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนตามมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) เป็นกรอบการ วิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่ อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน การ วิเคราะห์ความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยและควบคุม กระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากกาปฏิบัติงานที่อาจเกิด ผลประโยชน์ทับซ้อนได้

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อจัดทำมาตรการการปฏิบัติงานของผู้บริหาร พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานจ้าง
- ๒.๒ ดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจส่งผลต่อการเกิดการทุจริตในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน
- ๒.๓ เพื่อป้องกันการทุจริตในองค์การบริหารส่วนตำบลพนม
- ๒.๔ เพื่อสร้างวัฒนธรรมสุจริต และแสดงเจตจำนงในการบริหารราชการให้เกิดความคิดแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม
- ๒.๕ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการบริหารงานแก่ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้เสียภายนอกและประชาชนทั่วไป

๓. เป้าหมาย

- ๓.๑ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง องค์การบริหารส่วนตำบลพนม มีจิตสำนึกและความตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนท้องถิ่น ปราศจากการก่อให้เกิดข้อสงสัยในการประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม การขัดกันแห่งผลประโยชน์และแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ
- ๓.๒ มีเครื่องมือมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่สามารถป้องกันปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการ
- ๓.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลพนม มีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ลดโอกาสในการกระทำทุจริต และประพฤติมิชอบจนเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน

๔. ประโยชน์ที่ได้รับ

- ๔.๑ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง องค์การบริหารส่วนตำบลพนม มีจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำมาซึ่งการสร้างค่านิยมและอุดมการณ์ในการต่อต้านการทุจริต จากการปลูกฝังหลักคุณธรรมจริยธรรม หลักธรรมาภิบาล รวมถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและชีวิตประจำวันได้
- ๔.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลพนม สามารถบริหารราชการเป็นไปตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมีความโปร่งใสเป็นธรรมและตรวจสอบได้
- ๔.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลพนม มีแนวทางการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพ ลดโอกาสการกระทำทุจริต และประพฤติมิชอบจนเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน ในการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านการป้องกันการทุจริต อันจะส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ และให้ความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังการทุจริตที่เข้มแข็งยั่งยืน

๕. การวิเคราะห์ความเสี่ยง

หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยและควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งประเภทความเสี่ยงแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk : S) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายและพันธกิจในภาพรวมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเหตุการณ์ภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้และการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ไม่เหมาะสมรวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบายเป้าหมาย กลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ภาวะการแข่งขัน ทรัพยากร และสภาพแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

๒. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk : O) เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพประสิทธิผล หรือผลการปฏิบัติงานโดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เป็นความเสี่ยงเนื่องจากระบบภายในองค์กรกระบวนการ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่ใช้ บุคลากร ความเพียงพอของข้อมูล ส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนิน โครงการ

๓. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk : F) เป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ และการเงิน เช่น การบริหารการเงินที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทำให้ขาดประสิทธิภาพและไม่ทันต่อสถานการณ์หรือเป็น ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเงินขององค์กร เช่น การประมาณการงบประมาณไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับ ขั้นตอนการดำเนินการ เป็นต้น เนื่องจากขาดการจัดหาข้อมูลการวิเคราะห์ การวางแผนการควบคุม และการจัดทำ รายงาน เพื่อนำมาใช้ในการบริหารงบประมาณและการเงินดังกล่าว

๔. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย (Compliance Risk : C) เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตาม กฎระเบียบต่างๆ โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากความไม่ชัดเจน ไม่ทันสมัยหรือความไม่ ครอบคลุมของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา การร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการ ดำเนินการ

๖. สาเหตุของการเกิดความเสี่ยง อาจเกิดจากปัจจัยหลัก ๒ ปัจจัย คือ

๑. ปัจจัยภายใน เช่น นโยบายของผู้บริหาร ความซื่อสัตย์ จริยธรรม คุณภาพของบุคลากรและการ เปลี่ยนแปลงระบบงาน ความเชื่อถือได้ของระบบสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ บ่อยครั้ง การควบคุมกำกับดูแลไม่ทั่วถึงและการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับของหน่วยงาน เป็นต้น

๒. ปัจจัยภายนอก เช่น กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี หรือสภาพการ แข่งขัน สภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้น

๗. กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

กรอบตามหลักของ การควบคุมภายในองค์กร COSO ๒๐๑๓ (Committee of Sponsoring Organizations ๒๐๑๓) ซึ่งมาตรฐาน COSO เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่เริ่มออกประกาศใช้เมื่อปี ๑๙๙๑ สำหรับมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๑๗ หลักการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

หลักการที่ ๑ องค์กรยึดหลักความซื่อสัตย์และจริยธรรม

หลักการที่ ๒ คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับ ดูแล

หลักการที่ ๓ คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน

หลักการที่ ๔ องค์กร จูงใจ รักษาไว้ และจูงใจในพนักงาน

หลักการที่ ๕ องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๒ การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

หลักการที่ ๖ กำหนดเป้าหมายชัดเจน

หลักการที่ ๗ ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม

หลักการที่ ๘ พิจารณาโอกาสจะเกิดการทุจริต

หลักการที่ ๙ ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๓ กิจกรรมควบคุม (Control Activities)

หลักการที่ ๑๐ ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

หลักการที่ ๑๑ พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม

หลักการที่ ๑๒ ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ ๔ สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

หลักการที่ ๑๓ องค์กรข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ

หลักการที่ ๑๔ มีการสื่อสารข้อมูลในองค์กรให้การควบคุมภายในสามารถดำเนินการต่อไปได้

หลักการที่ ๑๕ มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจจะกระทบต่อการควบคุม

ภายใน

องค์ประกอบที่ ๕ กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

หลักการที่ ๑๖ ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน

หลักการที่ ๑๗ ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลา และเหมาะสม

ทั้งนี้ องค์ประกอบการควบคุมภายในแต่ละองค์ประกอบจะต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กัน มีอยู่จริง และสามารถนำไปปฏิบัติได้ จึงจะทำให้การควบคุมภายในมีประสิทธิภาพ

๘. การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารจัดการปัจจัยและควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดต้นเหตุของโอกาสที่อาจจะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน หรือความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ อันเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการทุจริต กล่าวคือ ยังมีสถานการณ์หรือสภาวะการณ์ของการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมมากเท่าใด ก็ยังมีโอกาสก่อให้เกิดหรือนำไปสู่การทุจริตมากเท่านั้น

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในครั้งนี้นำเอาความเสี่ยงในด้านต่างๆมาดำเนินการวิเคราะห์ตามกรอบมาตรฐาน COSO (The committee of sponsoring Organizations of the Tread way Commission) และตามบริบทความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อนขององค์การบริหารส่วนตำบล พนมการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนนี้จะช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลพนม ทราบถึงความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นและปัจจัยเสี่ยงที่อาจเป็นเหตุทำให้การปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของข้าราชการโดยขาดการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และขาดการยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล ขาดความรับผิดชอบที่เพียงพอทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ ทั้งนี้ยังสามารถกำหนดมาตรการ แนวทางป้องกันการทุจริตและการประพฤตินับรวมถึงการกระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่รัฐอีกด้วย

๙. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย pressure/incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือโอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆ คุณภาพการกำกับการควบคุมภายในมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ หาสาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

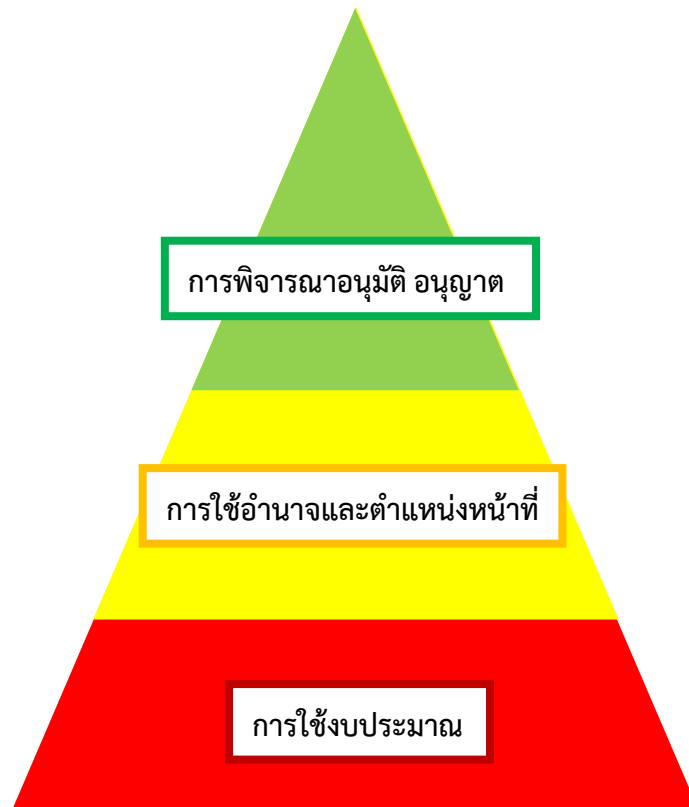
๑๐. ขอบเขตการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ขอบเขตการประเมินความเสี่ยงการทุจริต แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑๐.๑ ความเสี่ยงการทุจริตเกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ

๑๐.๒ ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

๑๐.๓ ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณ

ส่วนที่ ๒

การวิเคราะห์ความเสี่ยงและการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑. การวิเคราะห์ความเสี่ยงในการเกิดการทุจริต

การวิเคราะห์ความเสี่ยงในการเกิดการทุจริต มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการบ่งชี้ความเสี่ยงของการทุจริตที่มีอยู่ในองค์กร โดยประเมินโอกาสของความทุจริตที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนบุคคลหรือหน่วยงานที่อาจเกี่ยวข้องกับการทุจริต เพื่อพิจารณาว่าการควบคุมและการป้องกันการทุจริตที่มีอยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่การทุจริตในระดับท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของการทุจริตในระดับท้องถิ่นได้แก่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แม้ว่าโดยหลักการแล้วการกระจายอำนาจมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้บริการต่างๆ ของรัฐสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนมากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นแต่ในทางปฏิบัติทำให้แนวโน้มของการทุจริตในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน

ลักษณะของการทุจริต จำแนก ๗ ประเภท ได้แก่

๑. การทุจริตด้านงบประมาณ การทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้างและการเงินการคลัง ส่วนใหญ่เกิดจากการละเลยขององค์กร
๒. สภาพหรือปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคล
๓. สภาพการทุจริตอันเกิดจากช่องว่างของระเบียบกฎหมาย
๔. สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจและขาดคุณธรรมจริยธรรม
๕. สภาพหรือลักษณะปัญหาที่เกิดจากการขาดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ
๖. สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการตรวจสอบขาดความหลากหลายในการตรวจสอบจากส่วนต่าง ๆ
๗. สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากอำนาจ บารมีและผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น

สาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

โอกาส

แม้ว่าในปัจจุบันมีหน่วยงาน กฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแต่อย่างไรก็ตามยังมีช่องว่างที่ทำให้เกิดโอกาสของการทุจริต ซึ่งโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง กฎหมายกฎระเบียบที่ไม่รัดกุม และอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะข้าราชการระดับสูงก็เป็นโอกาสหนึ่งที่ทำให้เกิดการทุจริต

สิ่งจูงใจ

เป็นที่ยอมรับว่าสภาวะเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นเรื่องของวัตถุนิยม สังคมนิยม ทำให้คนในปัจจุบันมุ่งเน้นที่สร้างความร่ำรวย ด้วยเหตุผลนี้จึงเป็นแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ที่มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมทุจริตมากยิ่งขึ้น

การขาดกลไกในการตรวจสอบความโปร่งใส

การทุจริตในปัจจุบันมีรูปแบบที่ซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะการทุจริตในเชิงนโยบายที่ทำให้การทุจริตกลายเป็นความชอบธรรมในสายตาประชาชน ขาดกลไกการตรวจสอบความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะเข้าไปตรวจสอบการทุจริตของบุคคลกลุ่มนี้

การผูกขาด

ในบางกรณีการดำเนินงานของภาครัฐ ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นเรื่องของการผูกขาดดังนั้นจึงมีความเกี่ยวข้องเป็นห่วงโซ่ของผลประโยชน์ทางธุรกิจในบางครั้งพบบริษัทที่มีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ตนเองได้รับสิทธิในการดำเนินงานโครงการของรัฐรูปแบบการผูกขาด ได้แก่ การผูกขาดในโครงการก่อสร้างและโครงการพื้นฐาน

การได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสม

รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ความยากจนถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการมีพฤติกรรมการทุจริต เพราะความต้องการที่จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่แสวงหาช่องทางเพื่อเพิ่มรายได้พิเศษให้แก่ตนเองและครอบครัว

การขาดคุณธรรม จริยธรรม

ในสมัยโบราณ ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่ได้รับการเน้นเป็นพิเศษ ซึ่งถือเป็นเครื่องวัดความดีของมนุษย์ แต่ในปัจจุบันพบว่า คนมีความละอายต่อบาปและความเกรงกลัวต่อบาปน้อยลง และมีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น มองแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งมากกว่าที่จะยึดผลประโยชน์ส่วนรวม

มีค่านิยมที่ผิด

ปัจจุบันค่านิยมของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงจากการยกย่องคนดี คนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมาเป็นยกย่องคนที่มีเงิน คนที่เป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี คนที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงด้วยเหตุนี้ ผู้ที่มีค่านิยมที่ผิดเห็นว่าการทุจริตเป็นวิถีชีวิตปกติเป็นเรื่องธรรมดา เห็นคนซื้อเป็นคนเช่า เป็นคนโกงเป็นคนฉลาดย่อมจะทำให้การทุจริตคอร์รัปชัน โดยไม่มีความละอายต่อบาป และไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง

๒. ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริตขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุณ

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการงานหรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๕ จัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อหน่วยงาน กองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลพนม

ประเภทความเสี่ยงด้านที่ ๓ การใช้จ่ายงบประมาณ

ชื่อ กระบวนการ/โครงการ โครงการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (งานก่อสร้าง)

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	ประเด็นความเสี่ยงทุจริต
๑	การขออนุมัติ TOR และราคากลาง	กำหนด TOR เพื่อเอื้อประโยชน์กับผู้ประกอบการที่เสนอผลประโยชน์ให้ตนเอง
๒	การพิจารณาและรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้าง	เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีส่วนได้เสียกับผู้รับจ้างหรือเป็นผู้รับเหมาในโครงการที่ตนรับผิดชอบ
๓	การบริหารสัญญา	ผู้ประกอบการอาจมีข้อเสนอต่อคณะกรรมการตรวจรับ เพื่อให้ตรวจรับงานที่ไม่ตรงตามสัญญา

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

(๑) เกณฑ์โอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริต

โอกาส/ความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	โอกาส/ความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตอาจเกิดขึ้นได้สูงมาก เกิดขึ้นประจำ
๔	โอกาส/ความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตอาจเกิดขึ้นได้สูง เกิดขึ้นบ่อยครั้ง
๓	โอกาส/ความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตอาจเกิดขึ้นบางครั้ง เกิดขึ้นบางครั้ง
๒	โอกาส/ความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตอาจเกิดขึ้นน้อยมาก เกิดขึ้นน้อยครั้ง
๑	ไม่มีโอกาส/ความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริต

(๒) ผลกระทบ

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ	
๕	กระทบต่อหน่วยงานความรุนแรงระดับสูงมาก ความเสียหายร้ายแรง มีผลทางกฎหมาย
๔	กระทบต่อหน่วยงานความรุนแรงระดับสูง ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์องค์กร
๓	กระทบต่อหน่วยงานความรุนแรงระดับปานกลาง มีการร้องเรียนจากบุคคลภายนอก
๒	กระทบต่อหน่วยงานความรุนแรงระดับต่ำ มีการร้องเรียนกันภายในหน่วยงาน
๑	กระทบต่อหน่วยงานความรุนแรงระดับต่ำมาก ไม่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน

(๓) เกณฑ์การวัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score)

ระดับความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) โอกาส x ผลกระทบ					
โอกาส	ผลกระทบ				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
๔	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
๒	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
๑	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง

ระดับความเสี่ยง (risk matrix) พิจารณาตามเกณฑ์ในการจัดการความเสี่ยง สามารถกำหนดได้หลายระดับและตามแต่ช่วงคะแนนที่กำหนด ดังนี้

ลำดับความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน	โซนสี
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก	๑๕ – ๒๕ คะแนน	แดง
๒	ความเสี่ยงระดับสูง	๙ – ๑๔ คะแนน	ส้ม
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง	๕ – ๘ คะแนน	เหลือง
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ	๑ – ๔ คะแนน	เขียว

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	Like lihood	Impact	Rick score (L*I)	ระดับความเสี่ยง
๑	การขออนุมัติ TOR และราคากลาง	กำหนด TOR เพื่อเอื้อประโยชน์กับผู้ประกอบการที่เสนอผลประโยชน์ให้ตนเอง	๓	๓	๙	สูง
๒	การพิจารณาและรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้าง	เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีส่วนได้เสียกับผู้รับจ้างหรือเป็นผู้รับเหมาในโครงการที่ตนรับผิดชอบ	๒	๓	๖	ปานกลาง
๓	การบริหารสัญญา	ผู้ประกอบการอาจมีข้อเสนอต่อคณะกรรมการตรวจรับ เพื่อให้ตรวจรับงานที่ไม่ตรงตามสัญญา	๒	๓	๖	ปานกลาง

ขั้นตอนที่ ๕ มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อ กระบวนการ/โครงการ.....โครงการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (งานก่อสร้าง).....								
ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
๑	การขออนุมัติ TOR และราคากลาง	กำหนด TOR เพื่อเอื้อประโยชน์กับผู้ประกอบการที่เสนอผลประโยชน์ให้ตนเอง	๙ (สูง)	ควบคุม กำกับ ดูแล ให้บุคลากรที่รับผิดชอบงาน พัสดุดำเนินการจัดทำ TOR/แบบรูปรายการงาน ก่อสร้าง ทุกโครงการก่อน การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง และให้ประกาศเผยแพร่ ผ่านเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชน หรือผู้สนใจ สามารถ เข้าดูได้	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดจ้างได้มีการจัดทำ TOR งานซื้องานจ้างทั่วไป และจัดทำแบบรูป รายการงาน ก่อสร้างก่อนประกาศจัดจ้างทุกรายการและให้ ประกาศเผยแพร่ ผ่านเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนหรือผู้สนใจ สามารถ เข้าศึกษาดูได้	ตลอดปีงบประมาณ	ไม่ใช้งบประมาณ	กองคลัง

ชื่อ กระบวนการ/โครงการ....โครงการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (งานก่อสร้าง)....								
ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
๒	การพิจารณาและรายงานผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้าง	เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนได้เสียกับผู้รับจ้าง หรือเป็นผู้รับเหมาในโครงการที่ตนรับผิดชอบ	๖ (ปานกลาง)	กำหนดแนวปฏิบัติในด้านการจัดซื้อจัดจ้างให้ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน	- จัดทำคู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง(งานก่อสร้าง) และเผยแพร่ทางเว็บไซต์อบต.พนม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน - คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างแต่ละโครงการ รับรองตนเองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และส่วนได้เสียใด ๆ กับผู้เสนอราคาตามแบบฟอร์มคำรับรองที่ อบต.กำหนด	ตลอดปีงบประมาณ	ไม่ใช้งบประมาณ	กองคลัง

ชื่อ กระบวนการ/โครงการ.....โครงการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (งานก่อสร้าง).....								
ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
๓	การบริหารสัญญา	ผู้ประกอบการอาจมีข้อเสนอก่อนต่อคณะกรรมการตรวจรับเพื่อให้ตรวจรับงานที่ไม่ตรงตามสัญญา	๖ (ปานกลาง)	การตรวจรับงานต้องสามารถตรวจสอบได้	- เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานทุกครั้งที่มีการดำเนินการ พร้อมแนบรูปถ่าย - ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้บุคคลอื่นเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการตรวจรับงาน - สอบทานแนวปฏิบัติและมาตรการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย และสภาวะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป	ตลอดปีงบประมาณ	ไม่ใช้งบประมาณ	กองคลัง